

Alþingi
Erindi nr. P 139/170
komudagur 8.11.2010

Alþingi

v/Austurvöll Rvk

B.t. Allsherjarnefndar

Reykjavík 5. Nóvember 2010

Mál nr. 108: Umsögn um frumvarp til breytingar á lögum um gjaldþrotaskipti (fyrningafrestur)

Miðað við núverandi stöðu virðist frumvarpið ekki hafa mikil áhrif. Við gjaldþrot lögaðila hættir lögaðilinn í raun að vera til. Gjaldþrot einstaklinga eru hins vegar fá, en fjöldi þeirra hefur verið sem hér segir:

Ár	Gjaldþrot	Árangurslaus fjárnám**
2003	388	4884
2004	279	5429
2005	190	4882
2006	107	4301
2007	148	4559
2008	198	4930
2009	113	5415
2010*	113	4915
Samtals	1536	39315

*Fyrstu 10 mánuði ársins ** Fjöldi einstaklinga

Ekki virðast fyrirliggjandi upplýsingar um hversu aigengt er að kröfum sé viðhaldið eftir gjaldþrot. Miðað við reynslu Creditinfo endurnýja kröfuhafar almennt ekki kröfur eftir gjaldþrot, nema þeir hafi ástæðu til að ætla að greiðslugeta sé þá til staðar. Sjaldnast er það tilfellið.

Næsta spurning er þá hvort breytingin, ef af verður, muni leiða til fjölgunar á gjaldþrotum einstaklinga og hverjar afleiðingarnar af því gætu orðið.

Á hverju ári lenda að jafnaði u.p.b. 5.000 einstaklingar í þeirri stöðu að gert er hjá þeim árangurslaust fjárnám, en slík aðgerð veitir öllum lánveitendum rétt til þess að krefjast gjaldþrotaskipta hjá hlutaðeigandi skuldara Líkt og ráða má af ofangreindum tölum þá er það einungis í undantekninga tilvikum sem lánveitendur krefjast gjaldþrotaskipta í kjölfar árangurslaus fjárnáms Ástæða þess er þrjúþætt. Í fyrsta lagi er umrædd aðgerð kostnaðarsöm. Í öðrum lagi er hún ólíkleg til að skila lánveitendum auknum greiðslum. Í þriðja lagi veitir árangurslaust fjárnám lánveitendum rétt til að

afskrifa kröfur sínar án athugasemda að hálfu skattayfirvalda. Krafa um gjaldþrot virðist helst koma til álita þegar um er að ræða háar kröfur eða þegar grunur er um undanskot eigna. Í þessu felst að lánveitendur telja alla jafna önnur úrræði en gjaldþrot fullnægjandi sem lokaaðgerð í innheimtu sem telja verður jákvætt.

Verði frumvarpið að lögum þá má leiða líkum að því að dragi úr fjölda gjaldþrotaskipta er fara fram að beiðin lánveitenda þar sem slíkt væri til þess fallið að stytta líftíma krafna til viðbótar því sem áður var rakið.

Í framhaldi af ofansögðu má velta upp þeirri spurningu, verði frumvarpið að lögum, hvort það muni leiða til óheppilegs hvata til að skuldarar sjálfir óski eftir því að bú þeirra verði tekið til gjaldþrotaskipta. Þannig gæti einhverjir sér séð hag í því að geta fengið skuldir sínar felldar niður á tveimur árum og að þeim tíma liðnum byrjað með hreint borð ef svo má að orði komast.

Í þessu sambandi er rétt að hafa í huga að skuldara er heimilt að óska eftir gjaldþrotaskiptum á búi sínu ef hann getur ekki staðið í fullum skilum við lánveitendur þegar kröfur þeirra falla í gjalddaga og ekki verður talið sennilegt að greiðsluörðugleikar hans muni líða hjá innan skamms tíma, sbr. 64. gr. gjaldþrotaskiptalaga. Í núverandi árferði má ljóst vera að mikill fjöldi einstaklinga fullnægja fyrrgreindu skilyrði gjaldþrotaskiptalaga og gætu þannig óskað eftir því að bú þeirra væri tekið til skipta sjái þeir sér hag í slíku. Ef skuldari telur hag í því að óska gjaldþrotaskipta á sama tíma og lánveitendur gera það ekki er komin upp nokkuð sérstök staða. Við þær aðstæður er líklegt að úrræðið, sem fram til þess hefur verið ætlað að tryggja hagsmunum lánveitenda og talist íþyngjandi fyrir skuldara, geti snúist upp í andhverfu sína en fram til þessa hefur það verið undir kröfuhafa komið að stjórn fyrningartíma krafna en ekki skuldarans. Ósagt skal látið hvort slíkt sé heppilegt en ekki er loka fyrir það skotið að slíkt gæti takmarka aðgengi að lánsfé, aukið vaxtakostnað og vægi trygginga í lánasamningum.

Í frumvarpinu er að finna undantekingu á tveggja ára fyrningartíma krafna. Sú regla er matskennd og vandmeðfarin, en ætla má að fjöldi lánveitenda muni láta reyna á hana með tilheyrandi kostnaði og aukinni umsýslu hjá dómstólum og lögmönnum.

Það er skoðun Creditinfo að styttri fyrningartími krafna við umræddur aðstæður sé ákjósanlegur svo fremi að skuldarar telji sér ekki hagkvæmt að leita úrræðis sem fram til þessu hefur verið talið íþyngjandi og í raun hvati til greiðslu.

Í framhaldi af ofansögðu má velta upp þeirri spurningu hvort breytingin, ef af verður, muni leiða til óheppilegs hvata til að skuldarar sjálfir óski eftir að bú þeirra verði tekið til gjaldþrotaskipta. Líkt og vikið var að hér að framan þá geta einstaklingar óskað sjálfir eftir gjaldþrotaskiptum að uppfylltum tilteknum skilyrðum. Í núverandi árferði er ljóst að mikill fjöldi einstaklinga gæti óskað eftir gjaldþrotaskiptum og gætu séð sér hag í því. Einnig hvort hugsanlegt sé að slíkt sé frekar gert þegar um ákveðna tegund skuldara sé að ræða, ef svo má að orði komast. Má leiða að því líkum að kröfur séu frekar endurnýjaðar þegar um þá er að ræða sem hafa skuldað mikið, m.a. vegna mikillar umsetningar. Ef til vill mun þá umrætt úrræði fyrst og fremst nýtast slíkum aðilum. Í því sambandi má minna á að þeir sem verst standa munu væntanlega ekki geta greitt áður nefndann skiptakostnað.

Vandinn sem virðist eiga að stemma stigu við er því ekki ljós, eða hvort aðrað leiðir séu e.t.v. hentugri. Þá er ekki ljóst hvort þessi lagabreyting sé til þess fallin að stýðja önnur úrræði sem fram

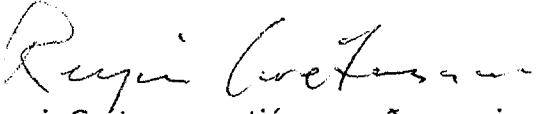
hafa komið síðustu misserin til að koma til móts við skuldug heimili, eða hvort hún geti jafnvel unnið gegn þeim. Eru ef til vill einhverjir sem hafa nýtt sér tiltæk úrræði, en muni nú sjá hag sínum betur borgið með því að óska eftir gjaldþrotaskiptum?

Rétt er að fjármálastofnanir svari því hvort þær telji líklegt að umrædd breyting, ef af verður, geti leitt til takmarkaðri aðgangs að lánsfjármagni. Einkum fyrir þá sem minna hafa á milli handanna og engar tryggingar geta lagt fram. Á það er ekki lagt mat hér.

Sú spurning er hér sett fram hvort ef til vill sé heppilegra að gera breytingar á lögum um fyrningu kröfuréttinga nr. 150/2007, þannig að takmarkanir séu settar við ítrekuðum slitum fyrningar? Eða með því að setja sérreglur varnandi fyrningu krafna sem leiða til árangurslausrar aðfarargerðar eða gjaldþrots. Slíkar kröfur fynnist á fjórum árum frá framkvæmd aðfarargerðar eða lokum gjaldþrotaskipta og slíkar aðgerðir marki upphafið að endalokum krafna, þ.e. réttur til slita á fyrningu verði takmarkaður eða ómögulegur. Ekki verður séð að slíkt gangi nærri hagsmunum lánveitanda sem afskrifa kröfur sínar við fyrrgreindar aðstæður og alla jafna svarar það ekki kostnaði að viðhalda slíkum kröfum. Leið sem gengi bil beggja gæti kveðið á um það að tiltekinn hluti höfuðstóls kröfu mundi standa eftir þegar tilteknu tímamarki yrði náð að undangengnu gjaldþroti eða árangurslausu fjárnámi. Slíkt úrræði gæti nýst mun fleirum og það án þess að til gjaldþrotaskipta þurfi að koma er aftur mundi draga úr kostnaði sem tengist gjaldþrotaskiptameðferð.

Að lokum skal það áréttað að Creditinfo fagnar allri viðleitni til að bæta hag þeirra sem verst standa. Hefur margt gott verið gert í því sambandi síðustu misserin. Það er hins vegar skoðun félagsins að of margt sé óljóst til að hægt sé að meta hvort umrædd breyting yrði til góðs, hvort hún leysi raunverulegan vanda eða jafnvel skapi meiri vanda. Þá sé óljóst hvort hún muni ef til vill helst nýtast stærri skuldurum. Mögulega og vonandi eru allar þessar áhyggjur ástæðulausar en óvissan um það er hins vegar svo mikil að lagt er til að frekari vinna, þ.m.t. skoðun þeirra álitamála sem hér eru sett fram, áður en frumvarpið er samþykkt.

Fyrir hönd Creditinfo,

Reynir Grétarsson, stjórnarmaður og eigandi

Rakef Sveinsdóttir, framkvæmdastjóri